

Geloofsopvoeding

Liturgiesuggesties:

Gezang 399: 1, 3 en 6

Psalm 78: 1 en 2

1^e Schriftlezing: Psalm 78: 1-11

Psalm 17: 3 OB

2^e Schriftlezing: 2 Timotheüs 1: 1-14

Psalm 17: 4 OB

Na verkondiging: Psalm 90: 1, 2 en 8

Psalm 149: 1

Psalm 149: 3

*

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

'Soms ... soms geloof ik er geen barst van:

- wat m'n ouders me thuis proberen vóór te houden;
- wat m'n godsdienstleraar op school me probeert duidelijk te maken;
- wat de dominee in z'n preek op de kansel of op de catechisatie probeert over te brengen ...

Allemaal goed bedoeld, natuurlijk, maar toch ...

Als ik eerlijk ben geloof ik er helemaal niets van.

Ik zoek het later zelf wel uit.

Ik ga liever m'n eigen weg.

De kerk en de Bijbel - ach die kunnen me gestolen worden.

't Is toch dóór en dóór gezond, dat een mens denkt en doet wat t' ie zélf wil!'

'Soms ... soms geloof ik er geen barst van.

Zeg nou eerlijk: Is het waar of niet?

- Ongeïnteresseerdheid ...

christelijk geloof: onaantrekkelijk;

- Gemakzucht ...

kerkgang: saai en ongezellig;

- Ongemotiveerdheid ...

catechisatie: bah, vervelend;

- De kerk ...

verplichtingen: dit móet je en dát mag je niet;

- Bijbellezen ...

nou aan tafel dan, maar niet te lang hoor;

- Gesprek over de preek, over de Bijbel ...

ach, veel te moeilijk. Weet ik veel?

'Soms ... soms geloof ik er geen barst van.'

Het kan, gemeente, door Jan, Jaap of Lucy gezegd zijn, maar hoeveel ouderen denken in hun hart niet hetzelfde?

Is het vreemd, dat mensen - jonge en oude mensen - zeggen en denken: 'A-dieu.

Mij niet meer gezien.

Ik keer de kerk de rug toe.'

Kerkverlaters.

In mei 1985 - nu ruim elf jaar geleden - verscheen een doctoraalscriptie met als titel: Het lege testament.

De conclusies van een onderzoek van Piet van der Ploeg onder jonge kerkverlaters in - als ik mij goed herinner - Groningen.

Een onderzoek dat zoveel belangstelling kreeg, dat velen in de pen klommen om hun mening, hun visie op het probleem van die kerkverlaters te geven.

In kerkbladen, dagbladen, voor de radio en de t.v. ...

telkens weer die vragen:

- Wat is er in de kerken gaande?
- Waarom verlaten velen de kerk?
- Hoe moet het nu verder, met hen en met ons?

'Gaan uw kinderen nog naar een kerk?'

Wie durft die vraag vandaag de dag nog te stellen?

Pijnlijk en met tranen in de ogen zegt een moeder:

'Nee, jammer genoeg niet meer.'

Een ander: 'Ja, ze gaan nog mee, maar ik hou m'n hart vast als ze straks op eigen benen zullen staan.'

*

Kerkverlating.

Natuurlijk is dat er altijd al geweest.

Zelfs in de brieven van Paulus lezen we van zijn verdriet, omdat mensen de kerk hebben verlaten.

Demas, bijvoorbeeld.

"Uit liefde tot de tegenwoordige wereld heeft Demas mij verlaten."

De wereld trok uiteindelijk meer dan de kerk.

Het probleem is dus zo oud als de kerk bestaat.

Jammer, toen én nu.

Maar 't wordt heel concreet als het gaat over je eigen kinderen, je eigen gemeente, je eigen kerk.

Iemand schrijft:

'Aan de zichtbare daad van de kerkverlating gaat het niet zichtbare proces van kerkvervreemding vooraf.'

Veel kerkverlaters zijn - langzaam maar zeker - van de kerk vervreemd.

Een vreemde, een vreemdeling geworden.

Vaak eenzaam, onbegrepen ... een proces.

Uiteindelijk - om welke reden ook - het laatste afscheid.

'A-dieu, vaar-wel, schip der kerk!

Ik vaar niet langer mee!'

Bom. En de deur gaat dicht.

Ouders blijven achter.

Vertwijfeld, verslagen, vragend, verwijzend naar anderen, naar zichzelf ... verwijtend, schuldig voelend.

Heeft hun christelijke geloofsopvoeding dan gefaald?

*

In een televisiegesprek over kerkverlating vielen mij drie woorden op: echtheid, eerlijkheid en vertrouwen.

Drie woorden, die volgens mij de drie hoekpunten zijn van wat je zou kunnen noemen: christelijke geloofsopvoeding.

Ik kom daar straks nog op terug.

Ik wil eerst met u luisteren naar wat Psalm 78 ons te zeggen heeft over geloofsopvoeding.

De les der geschiedenis, staat er in mijn Bijbel boven deze Psalm.

En dan gaat het in Psalm 78 over de Here God en zijn volk.

Over Wíe de Here is en wát zijn grote daden zijn geweest in de loop van de geschiedenis en ... over de reactie van mensen op die grote daden van God.

Het is duidelijk dat het in Psalm 78 over deze dingen gaat.

Wat doet God dan volgens de dichter van Psalm 78?

Ik zet het voor u op een rij:

- roemrijke daden (vers 4);
- kracht en wonderen (ook vers 4);
- Hij richt een getuigenis op in Jakob,
- en stelt een wet in Israël (vers 5).

Met andere woorden: God sluit een verbond!

God verbindt Zich aan mensen, aan Jakob en aan Israël.

Psalm 78 is dan ook een verbondpsalm.

Als wij vanmiddag nadenken over geloofsopvoeding in gezin, school en kerk, dan zal dat de opvoeding zijn van onze kinderen ... als kinderen van Gods verbond.

Christelijke opvoeding, geloofsopvoeding, is verbondsoepvoeding.

Binnen de kaders van dat verbond van God lezen we in deze Psalm dan deze woorden:

horen, weten, vertellen, kennen, leren.

't Is alsof je op school zit.

Horen, weten, vertellen, kennen, leren.

Lees nog maar eens mee in Psalm 78 vers 3-6.

*"Hetgeen wij gehoord hebben en weten,
en onze vaders ons hebben verteld,
dat willen wij voor hun kinderen niet verhelen / niet verborgen houden,
wij willen vertellen aan het volgende geslacht
des HEREN roemrijke daden, zijn kracht
en de wonderen die Hij gewerkt heeft.
Hij richtte een getuigenis op in Jakob
en stelde een wet in Israël,
die Hij onze vaders gebod
hun kinderen te leren,
opdat het volgende geslacht die zou kennen,
de kinderen, die geboren zouden worden,
dat zij zouden opstaan om ze te vertellen aan hun kinderen: ..."*

Horen, weten, vertellen, kennen, leren.

Geloofsopvoeding in het gezin.

Opvallend is in de Bijbel de taak van de ouders.

In Israël is vooral het gezin de plaats waar de geloofsopvoeding en geloofsvorming van de kinderen.

De ouders, speciaal de vader, verzamelden de kinderen om zich heen om hen les te geven aangaande de HERE en zijn grote daden.

Mondeling onderwijs van ouders op kind en kleinkind.

Gezinsonderwijs, verbondsonderwijs.

Even aardig om te vertellen dat in de eerste levensjaren van een kind vooral de moeder actief is.

Later voegt de vader zich daarbij.

Om zo samen - ieder met zijn eigen taak - een aandeel te hebben in de geloofsopvoeding van de kinderen.

In het gezin.

'Goed voorgaan, doet goed volgen!

'Jong geleerd, oud gedaan!'

Even concreet naar onszelf.

We proberen toch voor die geloofsopvoeding thuis een vorm te vinden.

We hebben dat immers beloofd toen we met onze kinderen bij het doopvont stonden.

We willen hen onderwijzen en laten onderwijzen in de dingen van Gods verbond en van zijn Koninkrijk.

"Beloof je dit kind, waarvan je vader en moeder bent ..."

Daarom zoeken we naar vormen om die belofte heel concreet te maken:

- het lezen uit de kinderbijbel aan tafel;

- het samen doorpraten en navragen over wat we samen hebben gelezen;

- het leren bidden: rond de maaltijd, maar ook 's avonds voor het slapen gaan: soms wij, soms de kinderen;

- napraten over de kindernevendienst, de zondagsschool, de catechisatie.

Belangstelling tonen.

Vragen stellen.

Ingaan op de vragen van onze kinderen.

Het begin van een christelijke verbondsonderwijs ligt dus in het gezin.

Dáár moet het zaad van Gods Woord gezaaid worden.

Door - ons als ouders.

Bewust.

Op elk plekje in het leven van onze - jonge - kinderen!

Ik heb wel eens het gevoel dat er een generatie ouders is die dat zaaien is verleerd.

Misschien wel onder de druk van de tijd en de cultuur.

Misschien ook uit gemakzucht.

- Waar niet meer aan tafel wordt gelezen.

- Waar niet meer aan kinderen het bidden en het zingen wordt geleerd.

- Waar geen vragen meer worden gesteld en waar antwoorden niet meer worden gegeven.

Nu kun je, broeders en zusters, de Here God wel bidden of Hij in de levens van je kinderen wil werken.

En je mag véél, héél veel van je gebed verwachten.

Maar het kan en mag bij bidden alleen niet blijven.

't Altijd ... bidden én werken.

Voorbeeldje: Een boer, die geen koren zaait, kan wel bidden of God hem een rijke oogst wil geven.

Maar die oogst zal er natuurlijk nooit komen als niet eerst het zaad in de aarde gezaaid wordt.

Ik denk nog even door over die werkwoorden van Psalm 78: horen, weten, vertellen, kennen, leren.

Je kunt je kinderen alleen datgene vertellen wat je eerst zelf hebt gehoord.

Je kunt je kinderen allen datgene leren wat je zelf weet.

Wie kinderen van de Here Jezus wil vertellen ... moet er eerst zelf weet van hebben.

Even een vraagje tussendoor:

- Wat wéét u van de Bijbel?

- Hoeveel Bijbelkennis hebt u paraat?

Mag ik u uitnodigen vanmiddag voor de ochtendcatechese of het leerhuis?

Voor een Bijbelkring of een gespreksgroep?

Bijscholen van uw Bijbelkennis.

Nog even een trapje verder:

Je kunt je kinderen alleen iets leren, waar je zelf eerst zelf kennis van hebt genomen.

Ik bedoel dit: Als je God en de Here Jezus niet in je leven hebt leren kennen, dan kun je je kinderen die geloofskennis ook niet overdragen!

- Hebt u de Here Jezus leren kennen?

- Bidt u om te mogen groeien in uw geloofsrelatie met Hem?

Daarom, broeders en zusters, jongelui, ...

Geloofsopvoeding begint bij jezelf!

Als je zélf niets weet ... kun je ook niets doorgeven.

Of om het met woorden van Psalm 78 te zeggen: Als je zelf niets gezien hebt van Gods grote daden in de geschiedenis en in je eigen leven, dan kun je het ook niet doorvertellen aan het volgende geslacht.

*

Terug naar het begin van de preek.

'Soms ... soms geloof ik er helemaal niets van.'

Vervreemding ... zeiden we.

- Hoe ver zijn wij - ouderen - van Gods woord vervreemd?

- Hoe ver zijn wij van God zélf vervreemd?

Is het dan vreemd, dat onze kinderen - juist door óns, ouderen - van de kerk vervreemden?

Is het dan vreemd, dat zij nú en wij misschien straks, zeggen: A-dieu, vaar-wel?

'Het kan me helemaal niets meer schelen!'

*

Ik beloofde u daarstraks dat ik nog zou terugkomen op die drie woorden als hoekpunten van de christelijke geloofsopvoeding: echtheid, eerlijkheid en vertrouwen.

Woorden die ons hart, die Gods hart raken.

Immers kinderen leren het beste van iets dat hen voorgeleefd en voorgespeeld wordt.

Zo, dat ze het op hun eigen manier leren na-spelen en mee-spelen en daardoor al doende leren.

Daarom vanmiddag ook een vraag aan de jongeren:

- Doe je zelf er ook je best voor om te groeien in je geloof?
- Mag ik je uitnodigen voor de catechese, voor de J.V. of voor een gespreksgroep voor 20+?

*

O ja, het zou vanmiddag gaan over geloofsopvoeding in gezin, school en kerk.

Drie voorbeelden, drie terreinen van opvoeding.

Ik stel maar weer een aantal vragen die bij me opkwamen.

ad 1. Het gezin.

- Kunnen jullie, jongelui, aan ouderen merken wát hen bezielt?
- Kunnen jullie merken aan je ouders of je grootouders of hun geloof wel écht is en eerlijk?
- Geven je ouders echte antwoorden?
- Zijn ze open en eerlijk tegenover elkaar en tegenover jou?
- Kun je hen vertrouwen en hen iets toevertrouwen?
- Kun je samen met anderen in het gezin - zoekend en tastend - op weg gaan naar antwoorden op jouw levensvragen?
- Als het om Bijbellezen gaat en om het gebed ... ontdekt je dan, dat er contact is met God?

ad 2. De school.

- Is de godsdienstles op school - de godsdienstige vorming op school - uitbesteed aan een aantal leraren die er zelf niet meer in geloven?
- Functioneert de c van christelijk nog in de praktijk van een schooljaar of tellen alleen de beste cijfers en de beste schoolresultaten bij de uitslag van de examens?
- Is er op school ruimte voor gesprekken over: de Bijbel, het geloof in deze tijd, verwondering en zorg over Gods schepping, geluk en vrede?

ad 3. De kerk.

- Is er in de kerk ruimte voor eerlijke antwoorden op vragen die voor jou belangrijk zijn?
- Valt er in de samenkomsten van de gemeente ook wat te 'belevén' voor ouderen en voor jongeren?
- 'Gelovig word je niet vanzelf ...' zeggen ze.
Maar zijn er in de gemeente mensen waar je echt en open mee kunt praten?
Die je helpen om - wat je zou kunnen noemen - jouw godsdienstige identiteit te vinden?

Echtheid, eerlijkheid en vertrouwen.

De drie hoekpunten van de geloofsopvoeding.

Als het bij ouders, leraren, kerkmensen niet écht is, ... zal de basis voor jouw geloofsopvoeding ontbreken.

Als mensen wel vrome woorden zeggen, maar er met hun daden lijnrecht tegen ingaan, ... is er geen basis voor een christelijke geloofsopvoeding.

Als mensen het vertrouwen beschamen, ... is er geen basis voor geloofsopvoeding in gezin, school en kerk.

*

En dan nu terug naar Psalm 78.

Een Psalm over Gods verbond.

Over de geloofsopvoeding van Gods verbondskinderen.

Met woorden als: horen, weten, vertellen, kennen leren.

"Opdat - schrijft de psalmist - opdat de kinderen hun vertrouwen op God zouden stellen."

Dat is, broeders en zusters, jongelui, nu het doel van christelijke geloofsopvoeding.

Opdat jullie, jongelui, je vertrouwen op God zouden stellen.

Of om het anders te zeggen: Opdat jullie zouden gaan geloven.

Dát is wat ons bezielt bij onze geloofsopvoeding in gezin, school en kerk.

Opdat jij gaat geloven!

Opdat jij je vertrouwen gaat stellen op God.

- Vertrouwen op God ... en niet op goede cijfers of een uitmuntende baan, al zijn die cijfers natuurlijk ook belang-rijke en voor een uitmuntende baan wil graag iedereen in aanmerking komen.

- Vertrouwen op God ... en niet op geld of bezit, al is het wat gemakkelijk als je iets achter de hand kunt hebben.

- Vertrouwen op God ... en niet op al die afgoden van onze tijd, die náást God of in de plaats van God je hun diensten aanbieden.

Vertrouwen stellen op God.

"En - zegt de psalmist erbij - en Gods werken niet vergeten, maar zijn geboden bewaren."

Gods werken.

In denk aan de schepping van hemel en aarde.

Ik denk aan de komst van de Here Jezus en zijn offer voor jouw zonden aan het kruis.

Ik denk aan het werk van de Heilige Geest, die met Gods Woord in je leven aan het werk gaat.

Gods werken. Niet vergeten!

"Maar zijn geboden bewaren."

Tora, onderwijs staat er eigenlijk.

Niet voor niets wordt er aan tafel uit de Bijbel gelezen.

Niet voor niets zit je op een christeliks school.

Niet voor niets ga je naar de kerk en de catechisatie.

Het zijn momenten waar je God bij kunt ontmoeten.

God, die ons blijkbaar zo belangrijk en zo kostbaar vindt, dat Hij ons telkens weer opzoekt.

*

"Blijf daarom - schrijft Paulus aan zijn geestelijke zoon Timotheüs - bij datgene wat je is toevertrouwd."

Die woorden staan er in de Bijbel ook voor ons.

Er komt in deze wereld van informatie en communicatie geweldig veel op ons af.

Je wordt er soms moe van van alles wat je moet opnemen en verwerken.

Het gaat ook ons gezin, onze school en onze gemeente niet voorbij.

'Maar - zou Paulus zeggen - blijf vasthouden aan Gods Woord.'

'Blijf Gods geboden bewaren ook in 1996 en daarna.'

'Blijf op de Here God vertrouwen.'

'Hij is de God van het verbond.'

'Hij is Dezelfde van geslacht op geslacht.'

'Hij is de Vader van onze Here Jezus Christus.'

'Hij gaat met je mee ... op weg naar zijn grote Toekomst.'

'Kom ga met ons en doe als wij.'

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 15 september 1996

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !